

Kultúra

LÉNÁRD SÁNDOR:
Családtörténeteim
Levelek fiaimhoz

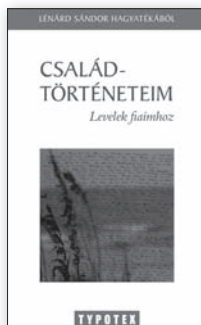
Megrendítően szomorú tény, hogy Lénárd Sándor születésének századik évfordulóján olyan művekkel tisztel meg a méltatlanul parentált szerző előtt a Typotex Kiadó, amelyek máshol mindig könnyed, szellemes, de bölcs stílusától eltérően komor hangot ütnek meg. A *Lénárd Sándor hagyatékából* elnevezésű sorozat keretében két könyv jelent meg eddig, az *Egy magyar idegenvezető Babel tornyában* harmadik kiadásként, míg a *Családtörténeteim* most első ízben.

A kötet két hosszú levelet tartalmaz, Lénárd mindkettőt fiaihoz írta. Az első a *Családunkról* címet kapta, és a Lénárd első házasságából született Hans-Gerdnek szól, eredeti nyelve német. A második levél olaszul íródott, és a kötetben az *Apám* címet viseli. Lénárd ezt a levelet halála előtt néhány héttel, legyengült állapotban diktálta második feleségének. Címzettje, közös fiuk, Giovanni Sebastiano a Lénárd által imádott zeneszerző keresztnéveit kapta. A két levél keletkezése között eltelt év-

tizedekbe egy gazdag életút sűrűsödött.

Tizennégy évi római tartózkodás után, ahol kezdetben hajléktalanként igyekezett életben maradni, Lénárd második feleségével kivándorolt Brazíliába. Ott egy televíziós vetélkedőn nagyobb nyereseményhez jutott, választott témája Bach életműve volt. A pénzből a vadon mélyén házat és földterületet vásárolt, ahol gyakorlatilag élete végéig élt – eltekintve az Egyesült Államokban töltött vendégprofesszori évtől –, az őserdőből előkerülő betegek gyakran ingyenes gyógyításának, írásainak, fordításainak és kiterjedt levelezésének szentelve napjait. Latinra fordította a *Micimackót*, a fordítás New Yorkban jelent meg szép sikert aratva. Levelezőtársai között neves személyiségek, tudományos fórumok mellett Szerb Antalné is szerepelt, aki az itthon alig ismert szerzőnek azt javasolta, írja meg, hogy él ott Brazíliában, a világtól

elzártnan. Ennek a felkérésnek lett az eredménye az *Egy nap a látbatatlan házban*. Ugyanerről a témáról szól a *Völgy a világ végén*, mindkettő remekmű. A római tizennégy évet meséli el a *Római tör-*

ténetek, és ugyan a személyes hangvételű, esszéisztikus regények visszatérő mozzanata a magyar indíttatás, a szerző gyerekkoráról, fiatal éveiről csak most, a két levélből értesülünk részletesebben.

Az első levélben kijelenti, nem akar saját magával foglalkozni, csupán családja történetével. Azonban a sajátos történetmesélés, az egyéni stílus olyan erős hatású, hogy mindkét levél elkerülhetetlenül a háttérben rejtőző szerzőt is bemutatja. A sorok közt többször visszatérő gondolat, hogy az írás, a művészi rögzítés, megragadás a tartalmas élet értelme. Azok a családtagok, akiket elfelejtünk, mert nem hagytak maguk mögött nyomot, mind „csupán” a valóságban és a valóságnak éltek. Az Irma nevű nagynéniről említi a német levélben: „Anyám iratai között volt egy emlékkönyv, az övé. Egy rajz, amely profilból, virágkoszorúval keretezve őt ábrázolta. Ha ezek a háborúban elvesztek, akkor nyomtalanul elveszett mindaz, ami még Irma néniről tanúskodott. Ha most leírom ide a nevét, tudom, hogy húsz vagy harminc éve nem említette senki. Még tudom, hogy milyen is volt az a portré, anyám ifjúkori alkotása. Ha én is lehunytam a szemem, senki sem fogja tudni, hogyan is nézett ki az a szép gyermek.” A közvetlenül a háború után írt levél még következetesen magánlevélként olvasható. Az írás cím-

zettje a levelet azért kapja, hogy képet formálhasson magának a családjának közelmúltbeli történetéről.

A második levél ezzel szemben csupán közvetett módon szól a fiához. Az immár többkötetes szerző indirekten a szélesebb olvasóközönseget tarthatja szem előtt, hiszen megszólításként a „kedves olvasó” szerepel, és olyan eltávolító megfogalmazással találkozunk, mint „e sorok írója”, ahelyett, hogy „apád”. Ez azt sugallja, a késői levél nem csak a privát szférának szánt közlés.

A levelek hangvétele néhol derűs, mint a regényeké. De a késői levél utolsó szavai komorak – könnyen lehet, hogy ez Lénárd utolsó leírt közleménye: „Immár apámra gondolok, és szomorúbb vagyok, mint valaha.”

TÁRNOK ATTILA

(Typotex Kiadó, Budapest, 2010,
218 oldal, 2200 Ft)

JEAN-CLAUDE CARRIÈRE
– **UMBERTO ECO:**
Ne remélje, hogy
megszabadul a könyvektől

Umberto Ecótól származik a gyakran citált tétel: a könyvek mindig más könyvekről szólnak. És íme egy beszélgetés, amely könyvekről szól, amelyek persze más könyvekről szólnak, és amiből most szín-